

ÅRSBERETNING 2010

DANSK INITIATIV FOR ETISK HANDEL

- fremmer ansvarlig produktion, ansvarlige indkøb og ansvarlig leverandørstyring

FORORD

Velkommen til den tredje udgave af Dansk Initiativ for Etisk Handels årsberetning.

De første måneder af 2010 var præget af udarbejdelsen af en ny strategi for de kommende års arbejde. Strategien, der ligger i forlængelse af de overordnede nationale og internationale tiltag indenfor virksomheders samfundsansvar, bekræfter en prioriteret indsats med fokus på menneske- og arbejdstagerrettigheder som initiativets kerneområder. Samtidig udvides indsatsen til også at omfatte virksomheders egenproduktion i udviklingslandene og de nye vækstøkonomier – i beretningen benævnt som det globale syd.

Strategien er blevet udmøntet i en række strategiske målsætninger:

- Styrkelse af DIEH som dét nationale samlingssted for etisk handel
- Styrkelse af medlemmernes og deres leverandørers indsats inden for etisk handel i det globale syd
- Synliggørelse af effekterne i det globale syd af medlemmernes engagement i etisk handel

I 2010 har DIEHs virksomheder, erhvervsorganisationer, folkelige organisationer og fagforeninger øget samarbejdet inden for initiativets emnefokus på børnearbejde og fagforeningsfrihed og retten til kollektive forhandlinger. Formålet har været at opnå en fælles forståelse af problemstillingerne og i fællesskab finde konstruktive og bæredygtige løsninger på virksomhedernes udfordringer. Lige præcis hér har DIEH en særlig styrke. Derfor er arbejdet med multi-stakeholder arbejdsgrupper og dialogmøder noget vi gerne vil styrke yderligere i de kommende år.

Som i de forgangne år, har DIEH i 2010 desuden lagt vægt på et godt samarbejde med de øvrige initiativer for etisk handel i England, Holland og Norge. Det internationale samarbejde har gjort det muligt at lancere en række nye værktøjer for DIEHs medlemmer i 2010.

Denne årsberetning rummer for første gang resultaterne af medlemmernes rapportering til DIEH om deres fremskridt inden for etisk handel. Resultaterne viser med al tydelighed, at DIEHs medlemmer arbejder aktivt og seriøst med etisk handel.

Her, hvor DIEH har rundet de første tre år af sin levetid, har vi for alvor fået fat i kernen af, hvad vi kan og skal som multistakeholder initiativ. Arbejdet i 2010 har været med til at skabe nogle klare rammer og prioriteringer for de kommende års arbejde. Jeg glæder mig til at se dette arbejde udmøntet i den kommende tid.

Jeg vil slutte med at takke Udenrigsministeriet for samarbejdet i det forgangne år. I kraft af Danidas tilskud har det været muligt at gennemføre en lang række medlemsarrangementer og aktiviteter med fokus på at styrke medlemmernes og deres leverandørers indsats inden for etisk handel. DIEH ser frem til et fortsat samarbejde med Udenrigsministeriet.

God læselyst!

Judith Kyst
Formand for DIEH og generalsekretær i
Fairtrade Mærket Danmark

INDHOLDSFORTEGNELSE

DIEH OG ETISK HANDEL	3	MEDLEMSARRANGEMENTER 2010	15
EMNEFOKUS.....	4	DIEHs MEDLEMMER 2010 & MEDLEMMERNES TILBAGEBLIK PÅ ÅRET	16
• Børnearbejde		ORGANISATION OG MEDARBEJDERE	18
• Foreningsfrihed og kollektive forhandlinger			
• Afrika			
MEDLEMSRAPPORTERING	8		
NYE VÆRKTØJER INTODUCERET I 2010.....	12		
• Guide om miljøansvarlig leverandørstyring			
• Guide om etiske offentlige indkøb			
• Elektronisk værktøj til risikovurdering			
• Database over lokale ressourcer			

DIEH OG ETISK HANDEL

Dansk Initiativ for Etisk Handel er et medlemsbaseret ressourcecenter, der arbejder på at fremme international handel, der respekterer menneske- og arbejdsrettigheder og bidrager til en bæredygtig udvikling i det globale syd. DIEHs mål er at styrke danske virksomheders muligheder for at fremme bedre arbejds- og miljøforhold hos deres producenter og leverandører.

Hvad er Etisk Handel?

Etisk Handel er virksomheders og organisationers frivillige arbejde for at forbedre arbejds- og miljøforholdene i de globale leverandørkæder. I DIEH dækker Etisk Handel over ansvarlig produktion, ansvarlige indkøb og ansvarlig leverandørstyring.

DIEHS ETISKE RETNINGSLINJER

Arbejdet med etisk handel i DIEH tager udgangspunkt i DIEH Retningslinjer for Etisk Handel. De etiske retningslinjer er baseret på FN og ILO konventioner og dokumenter og udgør minimum snarere end maksimum standarder. National lovgivning skal efterleves, og hvor retningslinjerne og national lovgivning adresserer samme emne, skal den højeste standard gælde.

Medlemmer skal modarbejde	Hvorfor?
Tvangsarbejde	Mindest 12,3 mio. mennesker er fanget i tvangsarbejde. Årsager til tvang i arbejdsforhold er ofte gæld til arbejdsgiver, konfiskerede identifikationspapirer eller tilbageholdt løn.
Børnearbejde	Der er 215 mio. børnearbejdere i verden i dag. 115 millioner af disse er fanget i farligt arbejde.
Diskrimination	Kvinder og minoriteter bliver ofte sat til de lavest betalte job uden fremfremelsesmuligheder.
Overdreven overarbejde	For mange arbejdere er ekstremt lange arbejdsdage normen. Det fører til nedslidthed, flere fejl og ulykker.
Brutal behandling	Særligt kvinder og marginaliserede grupper er dagligt udsat for fysisk og psykisk mishandling og ydmygelser på arbejdspladsen.

Medlemmer skal fremme	Hvorfor?
Regulære ansættelser	Korttidsansættelser og løsarbejde er i stigning. Det bidrager til retsløshed og systematisk dårligere forhold for arbejdere.
Respekt for marginaliserede grupper	Rovdrift på lokale naturressourcer betyder i mange tilfælde, at livsgrundlaget for lokalbefolkningen udhules.
Miljøhensyn	Mange virksomheder i udviklingslande er ansvarlige for udslip og affald til stor skade for mennesker og natur.
Ret til faglig organisering og kollektive forhandlinger	Hvert år mister titusinder af arbejdere jobbet på grund af fagforeningsaktiviteter
Gode arbejdsmiljøforhold	Hver dag dør flere tusinde mennesker af arbejdsrelaterede ulykker og sygdomme.
Løn der dækker de grundlæggende leveomkostninger	Når fuldtidsløn ikke dækker leveomkostninger, tvinges mange til ekstra jobs med ekstreme arbejdstider til følge.

Kilde: ILO 2010

EMNEFOKUS

DIEH ønsker gennem dialog og samarbejde mellem erhvervsliv, folkelige organisationer og fagforeninger i fællesskab at finde konstruktive og bæredygtige løsninger på de etiske udfordringer og dilemmaer, danske virksomheder står overfor i relation til deres producenter og leverandører i det globale syd. I den forbindelse har DIEH udvalgt en række emneområder, der har været i fokus i 2010.

BØRNEARBEJDE

I 2010 satte DIEH fokus på børnearbejde. Medlemmerne har gennem en multi-stakeholder proces samlet deres viden om emnet, for derudfra at opnå en fælles forståelse af udfordringer og dilemmaer og i fællesskab at udarbejde forslag til konkrete løsninger.

DIEH lancerede i 2010 som resultat af dette arbejde en række anbefalinger til, hvad virksomheder kan gøre henholdsvis på arbejdspladsen og i det lokale samfund for at bekæmpe børnearbejde.

I 2011 vil DIEH Retningslinjer for Etisk Handel blive opdateret i henhold til DIEHs anbefalinger på børnearbejdsområdet.

Hvorfor fokus på børnearbejde?

215 millioner børn i verden er fanget i børnearbejde. Ud af disse er 115 millioner børn udsat for farligt arbejde. Børnearbejde skader ikke kun et barns fysiske og mentale udvikling og fratager det dets barndom. Det fratager også barnet muligheden for en uddannelse og adskiller det i nogle tilfælde fra dets familie.

Børn repræsenterer fremtiden i ethvert samfund eller land. Enhver skade på børn er til skade for samfundets fremtid. Etisk adfærd indeholder derfor beskyttelse af alle børns rettigheder.

Kilde: ILO, 2010

Uddrag fra DIEHs anbefalinger til bekæmpelse af børnearbejde

Et gennemgående element i DIEHs anbefalinger til bekæmpelse af børnearbejde er at have en tæt, løbende dialog med sine leverandører om, hvordan den konkrete indsats bør foregå.

DIEH anbefaler at:

På arbejdspladsen

- Virksomheder er opmærksomme på i hvilke lande, regioner og sektorer, der er større sandsynlighed for børnearbejde og tager de nødvendige forholdsregler som følge deraf.
- Virksomheder sikrer at minimumsalderen for arbejdende børn, som er 15 år, respekteres. Dog kan børn i alderen 13-15 i visse tilfælde foretage 'let arbejde', så længe det ikke hæmmer deres udviklings- og uddannelsesmuligheder.
- Virksomheder kommunikerer til leverandører, hvordan man anbefaler at bekæmpe børnearbejde og sikrer sig, at de tiltag, der tages, altid baseres på barnets interesse.
- Virksomheder følger beslutningstræet fra DIEHs leverandørhåndbog som konkret værktøj til at bekæmpe børnearbejde hos producenter og leverandører.
- Virksomheder udleverer og gennemgår afsnittet om børnearbejde i DIEHs leverandørhåndbog i samarbejde med leverandører, samt sender leverandører til DIEHs træning i leverandørlandene.

Det lokale samfund

- Virksomheder deltager i multi-stakeholder initiativer for at finde brede løsninger til at bekæmpe børnearbejde lokalt, nationalt og internationalt.
- Virksomheder opmuntrer og medvirker til at fremme supplerende uddannelse/skolegang for børn, der fjernes fra arbejdspladsen, blandt andet i samarbejde med lokale NGO'er.

“

Cocio A/S

Jørgen Staarup Christensen, Direktør

”Problemstillingen omkring børnearbejde blandt kakaoproducenter i Afrika er en vanskelig problemstilling at håndtere. Det gælder også for Cocio. Den alt overvejende del af vores kakao køber vi af store internationale cacaoproducenter, som køber cacaobønnerne hos 800.000 små bønder i Elfenbenskysten. Det er praktisk umuligt at kontrollere produktionsforholdene i primærledet, så Cocio har valgt at omlægge al indkøb til UTZ-certificeret cacao, da vi tror, det i dag er den bedste garanti for, at der ikke foregår ulovligt og farligt børnearbejde hos UTZ-certificerede cacaobønder. Samtidigt er DIEHs fokus på børnearbejde i 2010, hvor medlemsvirksomheder satte sig sammen med folkelige organisationer og fagforeninger om at skabe en fælles forståelse af udfordringer og løsningsmuligheder, et vigtigt tiltag, og vi vil i fremtiden arbejde på at implementere DIEHs anbefalinger på de områder, hvor det er muligt.”

“

Red Barnet

Neel Gammelgaard, Programkoordinator,

”I Red Barnet lægger vi stor vægt på den dialog vi fører med virksomhederne i DIEH om bekæmpelse af ulovligt og farligt børnearbejde. I 2010 har vi haft mulighed for at gå i dybden med nogle af de problemstillinger, som danske virksomheder til daglig møder hos leverandører og producenter i udviklingslande. Vi har lagt meget vægt på, at de fælles anbefalinger altid tager højde for barnets bedste og på at give barnet et værdigt alternativ og ikke 'den nemme løsning'. Vi har på den måde været med til at sikre, at anbefalingerne er i tråd med internationale anbefalinger, bygger på nyeste viden og erfaringer om bekæmpelse af børnearbejde tager hensyn til barnets tarv”.

“

Formand for DIEHs arbejdsgruppe på børnearbejde
Tina D. Larsen, CSR ansvarlig, Bestseller A/S

”DIEHs arbejdsgruppe på børnearbejde har igennem hele 2010 arbejdet på at skabe en fælles forståelse for problemstillinger og løsninger til, hvordan man som virksomhed bedst bekæmper børnearbejde via tiltag på arbejdspladsen og i lokalsamfundet i leverandørlandene. Anbefalingerne er derfor udtryk for bred funderet viden og erfaringer hos virksomheder, folkelige organisationer og fagforeninger. Som virksomhed er denne type arbejdsproces en unik mulighed for at opkvalificere vores viden og indsats i relation til børnearbejde hos leverandører og producenter. Jeg kan derfor kun opfordre andre virksomheder til at deltage i denne type dialog og samarbejde.”

FORENINGSFRIHED OG KOLLEKTIVE FORHANDLINGER

DIEH Retningslinjer for Etisk Handel promoverer ILOs kernekonventioner. Retten til foreningsfrihed og kollektive forhandlinger er fundamentale menneskerettigheder, hvis efterlevelse har en markant indflydelse på forbedringer af arbejds- og levevilkår i udviklingslande. Forudsætningen for at styrke arbejderes indflydelse på forbedringer af egne arbejdsvilkår, blandt andet bedre løn, arbejdstider og arbejdsmiljø er, at retten til foreningsfrihed og kollektive forhandlinger respekteres og promoveres ud gennem leverandørkæden.

Imidlertid har dette område vist sig svært for virksomheder at opnå forbedringer på, og man har brug for at samarbejde med

lokale relevante fagforeninger for at oplyse arbejdere om deres rettigheder. Regeringers indblanding i fagforeningsaktiviteter er et tilbagevendende problem mange steder, ligesom retten til at organisere sig ofte nægtes eller modarbejdes i praksis. DIEH arbejder derfor på en række anbefalinger til konkrete tiltag, en virksomhed kan tage.

Igennem 2010 har DIEH arbejdet sammen med initiativerne for Etisk Handel i Norge og England om at identificere udfordringer, udveksle erfaringer og afdække mulighederne for en ensartet tilgang til at sikre foreningsfrihed og retten til kollektive forhandlinger lokalt i leverandørlandene.

Hvorfor fokus på foreningsfrihed og kollektive forhandlinger?

FN og ILO anerkender foreningsfrihed og retten til kollektive forhandlinger som grundlæggende og universelle menneskerettigheder. Virksomheder, der arbejder med at fremme foreningsfrihed og kollektive forhandlinger adresserer ikke blot grundlæggende rettigheder, men er også

med til at fremme, at arbejdstagerne selv bliver ansvarlige for den løbende overvågning af deres egne arbejdsforhold. Der hvor foreningsfrihed og retten til kollektive forhandlinger udøves, er overtrædelser af arbejdstagerrettighederne mindre hyppige.

Kilde: ILO, 2010

3F

Jesper Nielsen, International Rådgiver,

”3F ønsker at fremme respekten for vore kollegaers rettigheder rundt om i verden - ikke mindst retten til faglig organisering og kollektiv overenskomstforhandling. Faglig organisering er det mest effektive redskab til at tjekke overholdelse af rettighederne i det daglige på arbejdspladserne og til at indgå overenskomster, som forpligter gensidigt.

DIEH er et bredt, konstruktivt samarbejde om etisk handel her hjemme. Gennem debat udvikler DIEH praktisk anvendelige redskaber og anbefalinger til virksomheder og indkøbere om at fremme sikring af fundamentale rettigheder helt ud til de yderste led i leverandørkæderne. Udfordringen er nu at udvikle et vedvarende samarbejde med leverandører, erhvervsorganisationer, fagbevægelse og NGO'er i de globale syd, som kan styrke deres indbyrdes samarbejde om at skabe ordnede forhold og sikre anstændige jobs, der bidrager til at bekæmpe fattigdommen.”

Bestseller A/S

Tina D. Larsen, CSR-ansvarlig

”Vi producerer i lande, hvor samarbejdet mellem fagforeninger og lokale virksomheder ofte er umodent, hvorfor Bestsellers praktiske erfaring på netop dette område også har været ret begrænset.

Vi har via vores deltagelse i dialogmøder samt arbejdsgruppemøder med fokus på foreningsfrihed og retten til kollektive forhandlinger højnet vores viden på dette felt, ligesom det har været givtigt for os at kunne diskutere kompleksiteterne og udfordringerne i dette direkte med repræsentanter fra fagbevægelsen i DIEH regi. Og da vi i efteråret stod med en helt konkret sag hos en af Bestsellers tyrkiske leverandører, der involverede uoverensstemmelser mellem leverandøren og en lokal fagforening, følte vi os væsentligt bedre klædt på til at tage en aktiv rolle i forløbet, end vi tidligere ville have været i stand til. Det var helt sikkert en medvirkende faktor til, at parterne nåede til enighed.”

© International Labour Organization/Crozet M.

KORTLÆGNING AF DANSK- AFRIKANSK SAMHANDEL

De senere års udviklingspolitiske prioriteringer har i vid udstrækning haft fokus på Afrika og privatsektordrevet vækst som middel til fattigdomsbekæmpelse. Afrikakommissionen, der blev nedsat i 2008 af den danske regering, anbefaler at sætte fokus på Afrikas konkurrenceevne i den globale økonomi. Også i Danidas nye strategi for udviklingssamarbejde fra 2010, er Afrika og kontinentets integration i den globale økonomi i fokus.

DIEH har i 2010 kortlagt de vigtigste importvarer fra Afrika, hvilke afrikanske lande, der har størst eksport til Danmark, samt de primære danske importører.

Analysen af disse områder har gjort det muligt for DIEH i 2010 at identificere en række fremadrettede aktiviteter, som vil kunne omfatte både direkte og indirekte handel mellem Afrika og Danmark inden for en række sektorer i specifikke lande.

DIEHs fokusområder

Sektorer	Lande
Frugt, grøntsager og vin	Tanzania, Kenya, Uganda og Sydafrika
Kakao	Ghana og Elfenbenskysten
Blomster	Kenya og Tanzania

Dansk Mode og Textil

Pia Odgaard, CSR konsulent

"Dansk Mode og Textil har i samarbejde med Håndværksrådet startet et projekt for at fremme danske tøjvirksomheders produktionsmuligheder i Afrika syd for Sahara. Projektet startede med, at en dansk delegation i oktober 2010 besøgte fabrikker og vurderede muligheder for at producere tøj i Kenya,

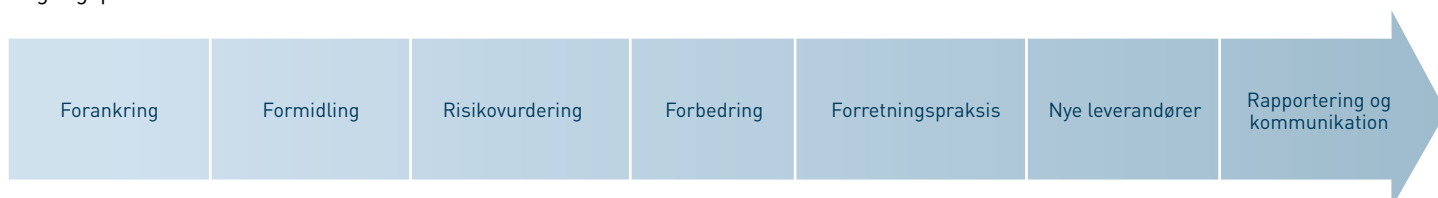
Uganda og Tanzania. Disse lande er snart klar til at producere dansk tøj. 10 af Danmarks største tøjproducenter har vist interesse for at deltage i projektet, som på sigt kan bidrage til, at flere danske tekstilvirksomheder flytter produktionen fra Kina til Afrika".

MEDLEMSRAPPORTERING

Som medlem af DIEH forpligter man sig til at arbejde for at forbedre arbejds- og miljøforholdene hos producenter og leverandører i det globale syd. Målet med DIEHs arbejde er at styrke medlemmernes indsats inden for etisk handel.

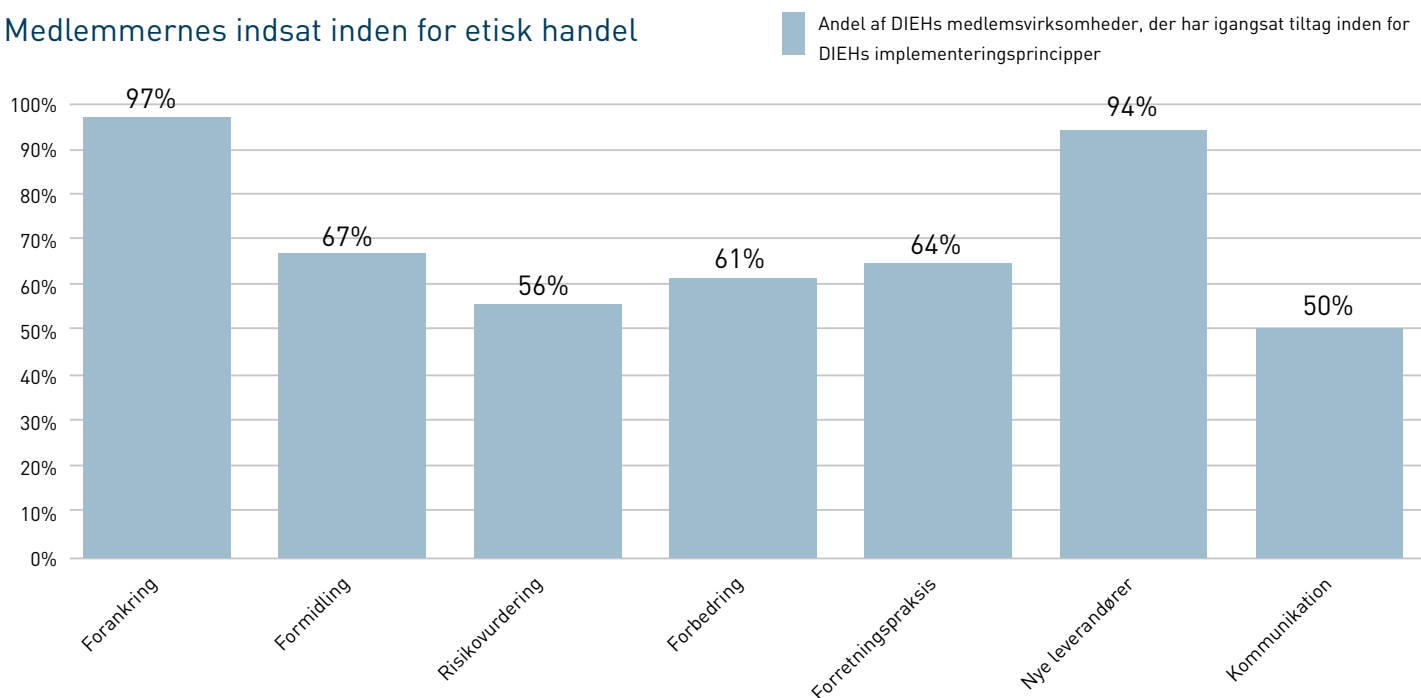
Arbejdet med etisk handel tager udgangspunkt i DIEH Retningslinjer for Etisk Handel. For at arbejde metodisk og systematisk med disse retningslinjer, arbejder DIEH ud fra en implementeringsmodel på 7 trin. Rapporteringen af medlemmernes arbejde tager udgangspunkt i denne model.

DIEH introducerede i 2010 et rapporteringsskema, der er opbygget med udgangspunkt i DIEHs implementeringsprincipper. En lang række medlemmer har anvendt rapporteringsskemaet,

og de overordnede resultater af denne rapportering kan læses nedenfor.

Medlemmernes indsats inden for etisk handel

Forankring

Det første der skal gøres for at komme i gang med etisk handel er at etablere retningslinjer for etisk handel. Dernæst er det vigtigt at sørge for intern forankring og oplæring af organisationen. Forankring både hos ledelse og medarbejdere er afgørende for at arbejdet med etisk handel prioriteres.

Alle DIEHs medlemvirksomheder har beskrevet arbejdet med etisk handel i strategidokumenter eller på en anden måde defineret etisk handel som strategisk vigtigt for virksomheden. Herudover har 89% gennemført træning af indkøbere, ledelse og øvrigt personale med ansvar for etisk handel.

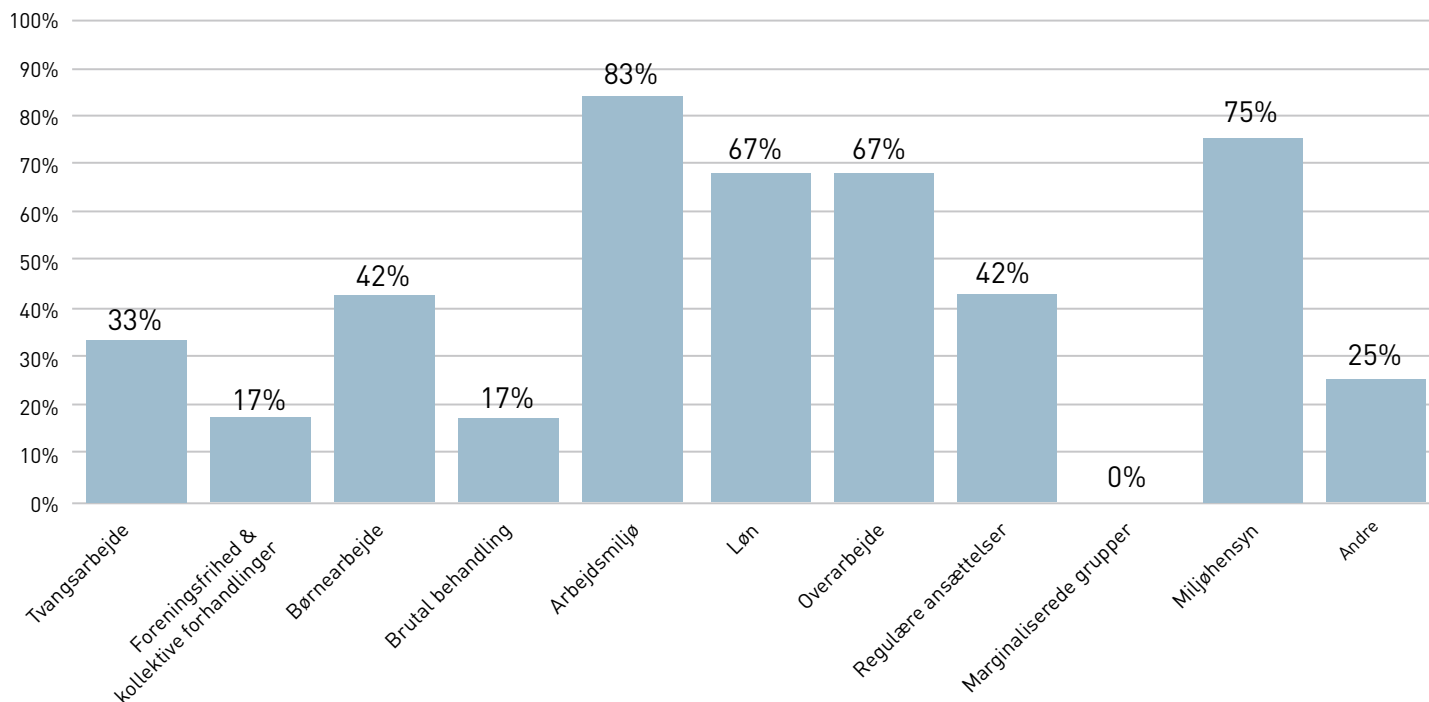
Formidling

For at opnå leverandørers accept og forståelse af de etiske retningslinjer er det vigtigt at kommunikere virksomhedens engagement i etisk handel på en god, forståelig og overskuelig måde. Leverandører kan opfordres til at opfylde de etiske retningslinjer, og der kan stilles krav om, at leverandører samarbejder med underleverandører om efterlevelse af etiske retningslinjer.

94% af DIEHs medlemvirksomheder har udformet retningslinjer for deres leverandører. Af disse har næsten halvdelen formidlet retningslinjerne til mere end 90% af deres leverandører i første led. 67% har endvidere bedt deres leverandører om at formidle de etiske retningslinjer til underleverandører.

Forbedringstiltag

■ Andel af DIEHs virksomhedsmedlemmer, der har igangsat forbedringstiltag hos producenter og leverandører inden for emnerne dækket af DIEH Retningslinjer for Etisk Handel

Risikovurdering

For at skabe sig et overblik over mulige brud på arbejds- og miljøstandarder i leverandørkæden må man først og fremmest etablere et overblik over leverandørkæden. Det første skridt i en risikovurdering er derfor at kortlægge leverandørkæden i videst muligt omfang og dernæst at foretage en risikoanalyse af potentielle brud på de etiske retningslinjer, herunder identificere områder hvor der er risiko for hvilke leverandører det er hensigtsmæssigt at følge op og eventuelt samarbejde om konkrete forbedringstiltag.

Mens 67% af medlemsvirksomhederne har kortlagt alle eller de fleste producenter i første led, har kun 11% kortlagt alle eller de fleste underleverandører til disse. 33% har kortlagt nogle få af underleverandørerne.

56% af medlemsvirksomhederne har gennemført en analyse af, hvor de højeste risici for brud på etiske retningslinjer befinder sig i leverandørkæden. Kun 22% af virksomhederne udfører ikke en risikoanalyse af individuelle producenter.

Forbedringer

Hvis man opdager en høj risiko for eller faktiske brud på de etiske retningslinjer hos leverandører, bør forbedringstiltag i samarbejde med leverandører defineres, monitoreres og følges op, ligesom der kan bidrages med kapacitetsopbygning, så vidt der er behov for det.

Langt de fleste af DIEHs medlemsvirksomheder arbejder aktivt med forbedringstiltag og monitorering. 67% har en plan for monitorering og opfølgingsprocedurer, og kun 11% har ikke foretaget nogen kontrolbesøg hos producenter i det forgangne år.

72% har udarbejdet forslag til konkrete forbedringstiltag som følge af dialog med deres producenter, og 61% har implementeret forbedringer hos producenter i 2010. 44% tilbyder producenter incitamenter, såsom længerevarende kontrakter og større ordrer, for at opfylde elementer i de etiske retningslinjer.

Hvis man ser nærmere på de områder, hvor der er implementeret forbedringer i relation til DIEH Retningslinjer for Etisk Handel, er de hyppigste områder arbejdsmiljø (83%), miljøhensyn (75%), løn (67%) og arbejdstid (67%).

Forretningspraksis

Når man arbejder aktivt med implementering af etisk handel, bør man se på, om der er overensstemmelse mellem de krav om anstændige arbejdsvilkår, man stiller til leverandører og virksomhedens egne rutiner for indkøb og ordregivning. Hyppige og sene ordreændringer og sene betalinger kan føre til overarbejde, ulykker og underbetaling af arbejdere. Enkle tiltag som god indkøbsplanlægning og et system, der sikrer rettidig betaling, kan være med til at fremme ordentlige arbejdsforhold.

Halvdelen af DIEHs medlemsvirksomheder arbejder med at justere egen indkøbspraksis i relation til at implementere etisk handel. Ca. en tredjedel af virksomhederne har implementeret rutiner for at undgå sene ordreændringer, og mere end tre fjerdedele har et system for at sikre, at leverandørerne bliver betalt i tide.

78% af medlemsvirksomhederne har bidraget med kapacitetsopbygning af producenter i det forgangne år. Heraf er "Management" og "Produktivitet" de hyppigste temaer og dernæst "Sundt og sikkert arbejdsmiljø" og "Arbejdstagerrettigheder".

Nye leverandører

Når virksomheder indgår kontrakter med nye leverandører, anbefales det at screene leverandøren på grundlag af DIEH Retningslinjer for Etisk Handel. I den forbindelse er det vigtigt at gøre potentielle samarbejdspartnere opmærksom på, hvorfor man stiller krav om etisk handel. Samtidig bør man forklare, at man har en procesorienteret tilgang, hvorfor man ikke forventer, at alle parametre er opfyldt med det samme, men at der er behov for løbende forbedringer.

Stort set alle DIEHs medlemsvirksomheder lægger vægt på etiske kriterier, når de udvælger nye leverandører. Således svarer 94% af medlemsvirksomhederne ja til, at de baserer en vurdering af forretningspartnere på etiske kriterier. De hyppigst anvendte metoder er selvevalueringskemaer og besøg på stedet.

Kommunikation og rapportering

En vigtig del af arbejdet med etisk handel, er at rapportere og kommunikere internt og eksternt om virksomhedens engagement inden for etisk handel og resultatet af arbejdet hermed. Herunder kan en åben kommunikation om udfordringer og problemer i forbindelse med arbejdet være med til at nuancere debatten og forståelsen af etisk handel.

Mens mange af DIEHs medlemsvirksomheder kommunikerer og rapporterer om etisk handel, informerer kun få af virksomhederne åbent om de udfordringer og problemer, de oplever i relation til etisk handel. 67% af DIEHs medlemsvirksomheder publicerer information om etisk handel på deres hjemmeside. Imidlertid siger kun 6% af disse, at den offentlige information har en høj grad af gennemsigtighed omkring problemområder og overtrædelser af etiske retningslinjer.

© International Labour Organization/Crozet M.

Medlemskab af DIEH

Overordnet har medlemmerne gennem DIEH fået styrket deres fokus på, viden om og indsigt i arbejdet med etisk handel. Blandt flere af medlemmerne har DIEHs aktiviteter hjulpet til at øge viden og kompetencer hos nøgle medarbejdere eksempelvis indkøbere, som skal omsætte virksomhedernes strategi og fokus på etisk handel i praksis. Medlemmerne føler sig desuden inspireret til at øge opmærksomheden på vigtige problemstillinger i deres dialog og samarbejde med kunder og leverandører. I visse tilfælde har medlemmerne også initieret egne aktiviteter gennem deres værdikæder for at styrke deres indsats for forbedringer hos leverandørerne.

Foto: DIEH/Maria Kim Lassen

NYE VÆRKTØJER INTRODUCERET I 2010

GUIDE OM MILJØANSVARLIG LEVERANDØRSTYRING

Danske virksomheders væsentligste påvirkninger af miljøet sker i dag i leverandørkæderne. Mange virksomheder er usikre på, hvordan de bedst fremmer miljøansvar hos leverandører og underleverandører. DIEH har i 2010 i et samarbejde med Håndværksrådet, COWI, WWF og med støtte fra Miljøstyrelsen udarbejdet en praktisk guide til danske virksomheder om miljøansvarlig leverandørstyring og en leverandørhåndbog, som kan bistå leverandørerne i implementering af bedre miljøstandarder.

Guiden indeholder information om, hvordan man som virksomhed kommer i gang med arbejdet, hvordan man prioriterer indsatsen, og hvordan man trinvis skaber miljøforbedringer i leverandørkæden. Desuden præsenteres en 'værktøjskasse' med konkrete redskaber og standarder, man kan benytte sig af. En række danske virksomheder og organisationer giver i guiden eksempler på deres arbejde med miljøansvarlig leverandørstyring.

Foto: Lotte la Cour

Novozymes A/S

Katja Winther Homann, Responsible purchasing ansvarlig

“I Novozymes er det ikke nyt at arbejde med optimering af miljøpåvirkning igennem værdikæden. Centralt i vores samarbejde med kunder er at erstatte brug af kemikalier med enzymer, og herigennem nedbringe miljøbelastningen ved produktion. Af samme årsag var det naturligt at bidrage til udviklingen af en guide til miljøstyring i leverandørkæden. Herigennem fik vi indsigt i andre virksomheders indsatser og problemstillinger på området, og vi håber at kunne anvende nogle af de konkrete værktøjer i guide og leverandørhåndbog i vores fremtidige dialog med vore egne leverandører.”

IC Companys A/S

Ken Daniel Petersen, Supply Chain Analysis & CSR

“IC Companys har haft stor glæde af arbejdet med DIEHs guide til miljøansvarlig leverandørstyring. Miljøhensyn er et centralt indsatsområde i IC Companys' arbejde med etisk handel, og deltagelsen i arbejdet med DIEHs miljøguide har givet os ny inspiration og viden om potentielle værktøjer og konkrete måder at gribe det daglige arbejde an på. For mange virksomheder - uanset om de er på begynder stadiet eller er rutinerede i forhold til at implementere miljøhensyn hos producenter og leverandører - vil guiden kunne være en hjælp til deres arbejde.”

GUIDE OM ETISKE OFFENTLIGE INDKØB

DIEH har i 2010 arbejdet på en guide til kommuner om etiske offentlige indkøb. Formålet er at bidrage til at gøre det mere overskueligt for kommunerne at inddrage etiske hensyn i deres indkøbspolitik. DIEH ønsker overordnet set at fremme en ensartet formulering og udmøntning af etiske retningslinjer for såvel det offentlige som for private virksomheder, der ofte er leverandører til den offentlige sektor.

Guiden giver en introduktion til, hvordan arbejdet med etiske indkøb kan foregå i praksis. Med udgangspunkt i DIEHs implementeringsprincipper for etisk handel, beskriver guiden skridt for skridt hvordan arbejdet med etisk handel kan gribes an.

Hvorfor er det vigtigt at adressere etiske offentlige indkøb?

Med et indkøbsbudget på mere end 160 milliarder kroner årligt, er den offentlige sektor landets største forbruger af varer og tjenesteydelser. Som forvalter af fællesskabets ressourcer er det særligt vigtigt, at offentlige virksomheder og instanser stiller etiske krav til deres leverandører. Dermed kan de bidrage afgørende til at fremme grundlæggende menneske- og arbejdstagerrettigheder.

Handlingsplan for etiske offentlige indkøb

Implementeringsfaser

1. Forankring - Identificér den/de ansvarlige og skab forankring
2. Prioritering - Identificér og prioritér de mest relevante indkøbsområder
3. Fastsætte mål - Opstil konkrete mål for hvert prioriteret indkøbsområde
4. Stille krav - Konkrete etiske krav
5. Opfølgning og forbedring - Specificér opfølgningstiltag og forbedringer
6. Kommunikation og rapportering - Kommuniker de konkrete etiske tiltag

Formand for DIEHs arbejdsgruppe for etiske offentlige indkøb

John Hvass, Konsulent, Dansk Byggeri

”DIEHs arbejdsgruppe for etiske offentlige indkøb har gennem 2010 arbejdet på en praktisk guide til kommuner, der ønsker at arbejde med etisk handel. Guiden skal bidrage til at sikre en ensartet tilgang til arbejdet med etiske indkøb i kommuner og inspirere kommunerne til at påbegynde arbejdet med inddragelse af samfundsansvar i de kommunale indkøbsaftaler. Håbet er, at kommunerne fremover vil benytte denne guide som udgangspunkt i arbejdet med etisk handel, da den giver en overskuelig og let tilgængelig indføring i, hvordan arbejdet kan gribes an i praksis og sikre den enkelte kommunes start på CSR arbejdet”

Frederiksberg Kommune

Adam Hey, afdelingschef udbud og indkøb

”Handling i den kommunale hverdag får helt bogstaveligt konsekvenser for udviklingen i den store verden. Derfor er der grund til at stille etiske krav i forbindelse med offentlige indkøb. Med dette in mente meldte Frederiksberg Kommune sig ind i DIEH som den første kommune tilbage i efteråret 2009.

Frederiksberg Kommune er glade for medlemskabet af DIEH, der giver en enestående mulighed for at sparre med en række private virksomheder, som er førende på feltet for samfundsansvarlige indkøb. Herigennem opnås en værdifuld indsigt i de problemstillinger, som leverandørsiden oplever når de skal levere til bl.a. den offentlige sektor, og som er nyttige i forbindelse med det daglige arbejde ved konkurrenceudsættelser af en lang række varer og tjenesteydelser.

Det kan til tider være udfordrende at arbejde med etiske indkøb i en offentlig kontekst. Derfor har DIEH i samarbejde

med flere medlemmer, heriblandt Frederiksberg Kommune, i 2010 arbejdet med at udvikle en guide til landets kommuner, der skal gøre det nemt at komme i gang med etisk handel. Guiden, der hedder Kom godt i gang – etiske offentlige indkøb offentliggøres i begyndelsen af 2011. Den skulle gerne medvirke til, at endnu flere offentlige institutioner vil rette fokus mod dette vigtige område.

Offentlige institutioner har grund til at prioritere indsatsen for samfundsansvarlige indkøb mere end nogensinde før. I tider med fokus på budgetoverholdelse og effektiviseringer skal der netop tænkes og handles med omtanke, så ressourcerne bruges bedst muligt. Her har fælles fora som DIEH en rolle at spille som platform for kvalificeret og opdateret input, gensidig inspiration og erfaringsudveksling. Det kan bidrage til at holde arbejdet med samfundsansvarligt indkøb på dagsordenen og sikre gensidig forpligtelse blandt medlemmerne til at forsætte aktiviteterne”.

VÆRKTØJER TIL IMPLEMENTERING AF ETISK HANDEL

DIEH arbejder ud fra en implementeringsmodel for etisk handel. De forskellige trin skal være med til at sikre en effektiv og målrettet indsats for at fremme menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og miljøansvar i leverandørkæden. DIEH arbejder kontinuerligt på at indsamle og udbrede relevante værktøjer, så som eksempelvis RAID og LRN, der kan bruges inden for hvert trin.

Nyt værktøj til risikovurdering: Risk Assessment Identification Database (RAID)

En kortlægning af risici er særligt vigtig, når man har leverandører i lande, hvor national lovgivning og internationale principper for arbejdstager- og menneskerettigheder og miljøhensyn ikke håndhæves. Når der opstår brud på centrale etiske principper i leverandørkæden er det ofte i 2., 3. eller 4. led, hvor virksomheden ikke havde viden om problematiske forhold. Risikokortlægning er derfor et af de områder, hvor mange medlemsvirksomheder har efterspurgt konkrete redskaber til at bistå arbejdet.

DIEH introducerede i 2010 risikovurderingsværktøjet Risk Assessment Identification Database (RAID), som er udviklet af Initiativ for Etisk Handel, Norge. RAID er et IT-værktøj, der har til formål at hjælpe virksomheder med at få et hurtigt overblik over potentielle overtrædelser af etiske retningslinjer i leverandørkæden. RAID er et nemt og brugervenligt værktøj, der på baggrund af selvevalueringsskemaer fra samarbejdspartnere identificerer potentielle problemer med krænkelser af arbejdstager- og menneskerettigheder og miljøhensyn i leverandørkæden. Resultaterne kan bruges til en vurdering af, hvilke samarbejdspartnere, man bør følge op over for.

Nyt værktøj til forbedringer: Local Resources Network (LRN)

I 2010 introducerede DIEH et andet værktøj for sine medlemmer, online portalen Local Resources Network (LRN), som drives af Etisk Handel Initiativerne i England og Norge. LRN hjælper virksomheder med at identificere lokale ressourcer, der er eksperter inden for specifikke områder inden for etisk handel i en lokal kontekst.

Uanset om medlemsvirksomheder er på udkig efter ekspertise inden for børnearbejde i Indien, foreningsfrihed i Kina, eller miljøhensyn i Afrika, kan LRN give virksomhederne adgang til en hastigt voksende database over specialister, der kan øge den enkelte virksomheds mulighed for at forbedre arbejds- og miljøforhold hos samarbejdspartnere og leverandører. Databasen rummer blandt andet lokale fagforeninger, folkelige organisationer eller konsulenter og rådgivere, der kan give et unikt indblik i lokale forhold inden for menneske- og arbejdstagerrettigheder.

Local Resources Network kan blandt andet bruges i forbindelse med et samarbejde med leverandøren om forbedringer. Ved at trække på lokal viden og ekspertise, er der mulighed for hurtigere og mere effektivt at implementere forbedringstiltag.

Bent Brandt A/S

Casper Volander, Indkøbschef

“For os har RAID betydet, at vi har sparet mange timers manuel analyse af self assessment questionnaires. Det er vigtigt, når ressourcerne til CSR-arbejdet er begrænsede som i en virksomhed af vores størrelse. Når skemaet er læst ind, kan vi med det samme danne en feedback rapport til leverandøren. Det sikrer en ensartet tilbagemelding til alle vores kinesiske leverandører og giver os et godt grundlag for, hvor vi skal sætte ind med yderligere tiltag”.

“Knowledge about the huge compliance gap between ethical requirements and reality was a core driver for setting up the Local Resources Network. ETI – Norway and seven UK based companies and NGOs started up the Local Resources Network in 2005. Already by that time, ethical trade organisations, researchers, NGOs, documentaries and not least companies themselves, had the knowledge that traditional compliance social auditing did not bring along sustained changes. Violation of labour standards stems from many and different root causes, and requires different skills. The Local Resources Network enables companies to connect with various on-the-ground improvement advisors, who can help them increase company effectiveness in improving working conditions at supplier level. In collaboration with the English and Danish initiatives and a number of corporate and non-governmental organizations, we are continuously working to expand the rapidly growing database, and our expectation is, that the Local Resources Network in the long run will be an indispensable tool for member companies working with their suppliers to improve working conditions on the ground”.

Gunelie Winum, Steering Committee Group Member and founding member of Local Resources Network, IEH Norway

MEDLEMSARRANGEMENTER 2010

DIEH arrangerer hvert år en lang række medlemsarrangementer, der bredt dækker emner inden for etisk handel. Arrangementerne omfatter dialogmøder om aktuelle problemstillinger, præsentation af relevante værktøjer, ressourcer og aktiviteter, og introduktionstræning af medlemmer og deres leverandører. Nedenfor et udpluk af medlemsarrangementer i 2010:

HVAD HAR MEDLEMMERNE FÅET UD AF ARRANGEMENTERNE I 2010?

Menneskerettigheder og Kina

I september afholdt DIEH i samarbejde med Amnesty International et seminar om Kina og menneskerettigheder. På seminaret var der præsentationer fra fagbevægelsen, folkelige organisationer, virksomheder og offentlige institutioner. Virksomheders ansvar på menneskerettighedsområdet i Kina og konkrete problemstillinger for virksomheder i landet blev diskuteret.

Introduktionstræning

DIEHs introduktionstræning er en måde, hvorpå nye medlemmer kan lære mere om DIEH og initiativets tilgang til etisk handel. To gange i 2010 afholdt DIEH introduktionstræning for nye medlemmer. På træningen spillede medlemmerne blandt andet Global Compact Dilemma Game og medlemsforpligtelser, rapporteringskrav, værktøjer og ressourcer blev gennemgået.

Skandinavisk møde om natursten

DIEH afholdt i sommeren 2010 et skandinavisk møde om etisk handel og import af natursten i samarbejde med Ethical Trading Initiative (UK), Initiativ for Etisk Handel (Norge) og den Hollandske Arbejdsgruppe for Bæredygtige Natursten (WGDN). Arbejdsgruppen er nedsat af Initiativ for Bæredygtig Handel (NL). På mødet diskuterede initiativerne en fremadrettet samlet indsats samt et samarbejde om aktiviteter i relation til etisk handel med natursten. Muligheden for en fælles skandinavisk standard for etiske retningslinjer, udfordringer i relation til samarbejdet med den offentlige sektor og mulighederne for en fremtidig mærkningsordning for bæredygtige sten blev blandt andet diskuteret.

Kluntz Reklameprodukt Marketing A/S
Peter Nielsen Adm. Direktør

”Dagen var præget af mange gode indlæg med hands-on betragtninger, konkrete forslag til forbedringer i værdikæden og spændende diskussioner. Et rigtigt godt arrangement.”

SuperGros A/S
Michael Rahbek, Private Label Chef

”Deltagelsen på intro-træningen har givet os et godt indblik i de muligheder der ligger i at indgå i et samarbejde som DIEH. Det giver os også muligheden for at udveksle erfaringer med de andre medlemmer og høre hvordan samlet set kan hjælpe hinanden i de mange udfordringer der ligger. Intro-træningen gav nogen gode pointer som vi har taget med os hjem og kigger nærmere på.”

euro-sten a/s
Jørgen Thyssen, Direktør

”euro-sten a/s deltog i det fælles skandinaviske møde, hvor man tog et skridt nærmere en fælles forståelse og et fremadrettet samarbejde om etisk handel og import af natursten. Det er vigtigt for euro-sten a/s at kunne være en del af et internationalt samarbejde på området, og mødet blev startskuddet til en videre positiv dialog og samarbejde med blandt andet WGDN (den hollandske arbejdsgruppe på bæredygtige natursten) om forbedringer hos kinesiske stenleverandører”.

DIEHS MEDLEMMER I 2010

DIEH havde i 2010 53 medlemmer fra forskellige medlemsgrupper, hvis ressourcer og kompetencer danner grundlaget for arbejdet med at forbedre arbejds- og miljøforhold i leverandørkæden:

Virksomheder:

- Andresen & Co Natursten A/S
- Beirholms Væverier A/S
- Bent Brandt A/S
- Bent Vangsøe Natursten A/S
- Bestseller A/S
- Cocio Chokolademælk A/S
- Coop Danmark A/S
- CSR Capital A/S
- Danske Bank A/S
- Dykon A/S
- E. Nielsens Mekaniske Stenhuggeri A/S
- Euro-sten A/S
- Fair Trees A/S
- First Factory A/S
- IC Companys A/S
- ITP Group A/S
- JYSK A/S
- Katvig ApS
- Kluntz Reklameprodukt Marketing A/S
- Lithos Natursten ApS
- Merkur Andelskasse
- Novo Nordisk A/S
- Novozymes A/S
- PIC PAC Scandinavia A/S
- S.A. Granit A/S
- Sourcing House ApS
- Statens og Kommunernes Indkøbs Service A/S
- Super Gros A/S
- Toms Gruppen A/S

Folkelige Organisationer:

- Amnesty International, dansk afdeling
- CARE Danmark
- Dalit Solidaritetsnetværk Danmark
- Dyrenes Beskyttelse
- Fair Trade Danmark
- Folkekirkens Nødhjælp
- Forbrugerrådet
- Fairtrade Mærket Danmark
- Red Barnet

Erhvervsorganisationer og netværk:

- Danske Bedemænd
- Dansk Byggeri
- Dansk Erhverv
- Dansk Mode og Textil
- Danish Fashion Institute
- De Samvirkende Købmænd
- Håndværksrådet
- Dansk Netværk for Kaffe, Te og Kakao

Fagbevægelsen:

- LO
- Handelskartellet i Danmark
- 3F

Kommuner og regioner

- Frederiksberg Kommune

Offentlige Institutioner (med observatørstatus):

- CBS
- Erhvervs- og Selskabsstyrelsen
- International Business College

MEDLEMMERNES TILBAGEBLIK PÅ ÅRET

Novo Nordisk A/S:

Annemette Nielsen, Director of responsible sourcing,

”Novo Nordisk har i kraft af sit medlemskab af DIEH i 2010 haft mulighed for løbende at udvide vores kompetencer og viden inden for etisk handel. Den viden vi får ved at deltage i DIEHs arrangementer bruger vi bl.a. i vores arbejde med at uddanne vores indkøbsorganisation inden for responsible sourcing. Novo Nordisk sætter pris på, at vi i DIEH har mulighed for en løbende dialog med andre virksomheder, der også arbejder aktivt med etisk handel, samt med fagbevægelsen og de folkelige organisationer, idet det giver os en unik mulighed for at drøfte specifikke problemstillinger og løsningsmuligheder i relation til arbejdet med vores leverandører.”

Danske Bank A/S:

Kristian Højland, Environmental coordinator

”Ved at tilslutte sig DIEH har Danske Bank-koncernen styrket sit fundament for at efterleve FN’s Global Compacts 10 principper. Det er vores overbevisning, at et aktivt samarbejde og en åben dialog i multi-stakeholder initiativet er afgørende for, at medlemmerne - i fællesskab - finder frem til mulige løsninger på de globale problemstillinger i virksomheders forsyningskæde. Gennem DIEH er det vores forventning, at Danske Bank-koncernen kan være med til at forbedre forholdene hos leverandørerne til danske virksomheder. Danske Bank-koncernen ser frem til et aktivt medlemskab.”

Forbrugerrådet:

Mette Boye, Afdelingschef

”Forbrugerrådet får gennem medlemskabet og bestyrelsesarbejdet i DIEH konkret indblik i de CSR problemstillinger, virksomhederne bokser med. Vi kan på den anden side tilbyde en indsigt i, hvordan folkelige organisationer arbejder med at puffe til efterspørgslen efter bæredygtige produkter.”

Amnesty International, dansk afdeling

Sanne Borges, Rådgiver – virksomheder og erhverv

”Amnesty International har valgt at melde sig ind i DIEH, da vi mener, at DIEH udgør et hovedomdrejningspunkt for danske NGOers dialog med dansk erhvervsliv på CSR og menneskerettighedsområdet. Gennem dialogen i DIEH får Amnesty International mulighed for at påvirke danske virksomheders indsats på menneskerettighedsområdet og får samtidig konkret indblik i de dilemmaer og udfordringer, som danske virksomheder står overfor.”

De Samvirkende Købmænd

John Wagner, adm. direktør

”For De Samvirkende Købmænd giver et medlemskab af DIEH adgang til viden, som er til gavn for vores medlemmer, købmændene og deres kæder og grossister. Som brancheorganisation kan vi f.eks. drage nytte af sekretariatets kompetencer om samfundsansvar og kommunikation vedr. etisk handel. Der er ingen tvivl om, at fællesskabet om konstruktive løsninger på etisk handel er en væsentlig fordel for alle led i detailhandelen – ikke mindst de selvstændige butiksejere.”

Fagbevægelsen

Jens Erik Ohrt, International konsulent, LO/ Jesper Nielsen, International rådgiver, 3F/ Susie Lyager Kristensen, Sekretariatsleder, Handelskartellet

”DIEHs nye strategi betyder at vi alle er enige om at løsningen på de mange udfordringer kræver en multi-stakeholder tilgang, hvor de grundlæggende arbejdstagerrettigheder er et fælles værdigrundlag. Styrken ved DIEH er netop, at virksomheder, fagbevægelsen og NGOerne i både Danmark og i udlandet, samarbejder om fælles udfordringer. DIEH skal fortsætte med at udvikle sig til det dialog forum, hvor berøringsangsten forsvinder ikke mindst i det globale syd. I DIEH er vi parterne, der arbejder sammen, og vi arbejder sammen med vore respektive partnere i det globale syd. Det er et fælles ansvar at samarbejde for at overholde de grundlæggende rettigheder og passe på miljøet”

ORGANISATION OG MEDARBEJDERE

DIEH BESTYRELSE 2010

Erhvervsorganisationer

Ole Schmidt, Globaliseringschef, Dansk Erhverv
 Henning Høy Nygaard, Udviklingschef, Håndværksrådet
 John Hvass, Konsulent, Dansk Byggeri

Fagbevægelsen

Jens Erik Ohrt, Konsulent, LO
 Jørgen Hoppe, Formand, Handelskartellet
 Steen Andersen, Næstformand, 3F / Jesper Nielsen, International rådgiver, 3F

Folkelige organisationer

Judith Kyst, Generalsekretær, Fairtrade Mærket Danmark, **Formand**
 Mette Boye, Afdelingschef, Forbrugerrådet
 Christian Friis Bach, International chef, Folkekirkens Nødhjælp

Virksomheder

Mogens Werge, Forbrugerpolitisk direktør, Coop Danmark, **Næstformand**
 Tina D Larsen, CSR ansvarlig, Bestseller A/S
 Peter Nielsen, Adm. Direktør, Kluntz Reklameprodukt Marketing A/S

SEKRETARIATET

DIEHs sekretariat flyttede i begyndelsen af 2010 til nye lokaler, der stilles til rådighed af Bestseller. Lokalerne er beliggende hos Bestseller på Bredgade i centrum af København.

DIEH havde ved udgangen af 2010 3 ansatte samt 1 midlertidigt ansat med spidskompetencer inden for virksomheders samfundsansvar, ansvarlig leverandørstyring og udviklingsstudier.

Sekretariatsleder Hanne Gürtler
 Projektmedarbejder Maria Kim Lassen
 Kommunikationsmedarbejder Sine Lebech
 Projektmedarbejder Marta Gonzales (midlertidig ansat)

SPECIFIKATION AF INDTÆGTER

Danida, OPP Rammeprogrammet Kr. 1.200.000
 Medlemskontingenter Kr. 686.789
 Støtte øvrige Kr. 163.865
 Serviceydelse Kr. 127.615
 Diverse indtægter Kr. 13.000

Foto: Marta Maireles Gonzaléz.

Dansk Initiativ for Etisk Handel
Bredgade 26, 2. sal
Postboks 9042
DK – 1022 København K
Tel. +45 9942 1453
info@dieh.dk

For mere information om DIEH se
www.dieh.dk

